

HLAVA V

AUTOMATICKÝ PRŮPIS

§ 37 [Automatický průpis formálního skutečného majitele]

(1) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel svěřenského fondu, jehož svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do evidence svěřenských fondů jako zakladatel, svěřenský správce nebo obmyšlený, nebo
- b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, svěřenským správcem nebo obmyšleným svěřenského fondu.

(2) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel zahraničního svěřenského fondu, jehož svěřenský správce má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do evidence svěřenských fondů jako svěřenský správce, nebo
- b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je svěřenským správcem zahraničního svěřenského fondu.

(3) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel fundace automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do nadačního rejstříku jako zakladatel, člen správní nebo dozorčí rady nebo revizor, nebo
- b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, členem správní nebo dozorčí rady nebo revizorem fundace.

(4) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel ústavu automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do rejstříku ústavů jako zakladatel, ředitel nebo člen správní nebo dozorčí rady, nebo
- b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, ředitelem nebo členem správní nebo dozorčí rady ústavu.

- (5) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel obecně prospěšné společnosti automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána
- a) v rámci zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností jako zakladatel, ředitel nebo člen správní nebo dozorčí rady, nebo
 - b) jako skutečný majitel právnické osoby zapisované do veřejného rejstříku, která je zakladatelem, ředitelem nebo členem správní nebo dozorčí rady obecně prospěšné společnosti.

I. Obecně k § 37

Ustanovení § 37 upravuje automatický průpis údajů o skutečných majitelích některých svěrenských fondů a zahraničních svěrenských fondů a dále fundací, ústavů a obecně prospěšných společností. Podmínkou průpisu z evidence svěrenských fondů je skutečnost, že svěrenský správce dotčeného svěrenského či zahraničního svěrenského fondu má bydliště, sídlo nebo pobočku na území České republiky. Implementací ustanovení § 37 dochází k propojení evidence s evidencí svěrenských fondů, nadačním rejstříkem, rejstříkem ústavů a rejstříkem obecně prospěšných společností.

Automatický průpis podle § 37 se uplatní vždy, bez ohledu na to, zda evidující osoba již splnila povinnost zápisu skutečného majitele do evidence, či nikoliv. Osoby propsané podle § 37 není možné z evidence vymazat a do propsaných údajů nelze činit žádné manuální zásahy. Důvodem je, že všechny fyzické osoby v uvedeném postavení nebo funkci budou vždy (alespoň formálně) skutečnými majiteli na základě nevyvratitelné právní domněnky (k formálnímu pojetí skutečného majitele srov. výklad k § 6). Je však možné doplnit další osoby, které se do evidence nepropsaly, či k propsaným údajům o skutečném majiteli manuálně doplnit další skutečnosti.

Evidující osoba musí zejména zkontrolovat zápis v evidenci s ohledem na novelou zavedené ustanovení § 5a, které stanoví pravidla pro určení materiálního skutečného majitele u fundací, ústavů, obecně prospěšných společností a právních uspořádání. Vždy je nutné ověřit, zda kromě zřejmých formálních skutečných majitelů, kteří se automaticky propsali, navíc neexistují také nějakí materiální skuteční majitelé ve smyslu § 5a, které by bylo potřeba do evidence doplnit. U většiny evidujících osob, na něž dopadá průpis dle § 37, však nebudou manuální zásahy nutné, neboť všichni jejich skuteční majitelé budou určení již postupem podle § 6. Jinými slovy, formální skuteční majitelé budou zároveň materiálními skutečnými majiteli. Ve většině případů půjde o jedny a tytéž osoby, které se do evidence propíší postupem dle § 37.

Písmeno b) všech odstavců § 37 pamatuje na situace, kdy danou funkci či postavení v právním uspořádání, fundaci, ústavu či obecně prospěšné společnosti nezastává přímo skutečný majitel – tzn. fyzická osoba, ale osoba právnická. V takovém případě se do evidence automaticky propíše skutečný majitel této právnické osoby (za předpokladu, že tato právnická osoba splnila evidenční povinnost, ať už aktivně, či pomocí automatického průpisu). Jde o promítnutí pravidla formulovaného v ustanovení § 6 odst. 4. Uvedené lze ilustrovat na příkladu:

Příklad:

Zakladatelem svěřenského fondu, jehož svěřenský správce má bydliště na území České republiky, je společnost s ručením omezeným. Kdo všechno se automaticky propíše do evidence?

Dle § 37 odst. 1 písm. a) se do evidence automaticky propíší údaje o svěřenském správcí a obmyšleném (jde-li o fyzické osoby zapsané v evidenci svěřenských fondů) a dále dle § 37 odst. 1 písm. b) také osoby, jež jsou v evidenci zapsány jako skuteční majitelé společnosti s ručením omezeným, která svěřenský fond založila. Skutečný majitel této společnosti s ručením omezeným je totiž zprostředkovaně též (nepřímým) skutečným majitelem sledovaného svěřenského fondu.

II. Průpis skutečného majitele svěřenského fondu (k odst. 1 a 2)

Automatický průpis se neuplatní u všech právních uspořádání zapsaných v evidenci svěřenských fondů, ale pouze u těch, jejichž svěřenský správce má bydliště, sídlo či pobočku na území České republiky. Jelikož jde o údaj veřejný, patrný z evidence svěřenských fondů, informační systém sám rozezná, kterého právního uspořádání se automatický průpis týká.

Zákon o evidenci skutečných majitelů rozlišuje mezi automatickým průpisem údajů o skutečném majiteli svěřenského fondu a zahraničního svěřenského fondu. Toto rozlišení je dáno rozdílnou šíří údajů evidovaných o těchto právních uspořádání v evidenci svěřenských fondů. V případě (českých) svěřenských fondů dochází k automatickému průpisu údajů o osobách v pozici zakladatele, správce či obmyšleného, jelikož tyto se povinně zapisují do evidence svěřenských fondů [srov. § 65d písm. e) až h) zák. o veř. rejstřících]. V případě zahraničních svěřenských fondů se údaje o zakladateli ani obmyšleném do

evidence svěrenských fondů nezapisují. Do evidence tak mohou být propsány pouze údaje o svěrenském správci [srov. § 65g písm. d) zák. o veř. rejstřících]. Je-li v některé z výše uvedených pozic právnická osoba zapisovaná do veřejného rejstříku, která splnila svou evidenční povinnost, propíše se do evidence také údaj o skutečném majiteli této právnické osoby.

Podoba průpisu vychází z formálního pojetí skutečného majitele dle § 6 odst. 3. Skutečný majitel proto bude v evidenci označen dle příslušné funkce v právním uspořádání. Jak upozorňuje příručka MS, nedojde k automatickému průpisu osoby, která je v evidenci svěrenských fondů vedena jako osoba oprávněná k výkonu dohledu nad správou svěrenského fondu [srov. § 65d písm. i) zák. o veř. rejstřících]. Ze zapsaného stavu v evidenci svěrenských fondů totiž není patrné, zda osoba v tomto postavení naplňuje znaky podle § 6 odst. 3 písm. c). Z logiky věci se nepropíší ani osoby ve smyslu § 6 odst. 3 písm. e), tj. fyzické osoby, v jejichž hlavním zájmu bylo právní uspořádání zřízeno nebo je spravováno, není-li obmyšlený.

Z výše uvedeného vyplývá, že automatickým průpisem nebude vždy zajištěn úplný zápis o skutečném vlastnictví právního uspořádání. Svěrenský správce má proto povinnost zkontrolovat výsledek automatického průpisu a (bude-li to potřeba) aktivně zajistit, aby do evidence byly zapsány chybějící údaje. Dojde-li k neúplnému průpisu z důvodu technické chyby, je možné nastat situaci řešit podnětem adresovaným technické podpoře ministerstva. Pokud však existuje nějaký skutečný majitel, na něhož se automatický průpis ze zákona nevztahuje [např. z důvodu postavení dle § 6 odst. 3 písm. c) nebo e) – viz výše, nebo materiální skutečný majitel určený dle § 5a odst. 1 a 3], je svěrenský správce povinen podat návrh na změnu (resp. doplnění) zápisu v evidenci. Pokud by tak neučinil, nebyla by evidenční povinnost řádně splněna.

V důsledku automatického průpisu nedojde ke zveřejnění personální struktury svěrenského fondu. Veřejně přístupné budou pouze údaje o osobách, které již byly zveřejněny v evidenci svěrenských fondů či k jejichž zveřejnění dal skutečný majitel souhlas (srov. výklad k § 14 a § 15).

III. Průpis skutečného majitele fundace, ústavu a obecně prospěšné společnosti (k odst. 3 až 5)

Stejně jako je tomu v případech právních uspořádání, také u fundací (nadací a nadačních fondů) bude do evidence propsána osoba nacházející se v některé z formálních pozic, tentokrát specifikovaných v ustanovení § 6 odst. 1. U nadací a nadačních fondů se do evidence propíší údaje o zakladateli, členu

správní nebo dozorčí rady či revizorovi evidované v nadačním rejstříku. Je-li v některém z těchto postavení právnická osoba, která splnila svou evidenční povinnost, propíše se do evidence také skutečný majitel této právnické osoby.

Jak upozorňuje příručka MS, automatický průpis se neuplatní u skutečného majitele určeného dle § 6 odst. 1 písm. c), tzn. u fyzické osoby, v jejíž osobní podpoře spočívá podle zakladatelského právního jednání fundace její účel. Ačkoliv bychom údaj o takové osobě pravděpodobně našli ve sbírce listin dané fundace, do evidence se automaticky nepropíše. Automatický průpis totiž nezohledňuje obsah listin uložených ve sbírce listin. Dovolíme si zmínit také jednu zajímavost, kterou uvádí důvodová zpráva – v případě nadací je členem správní nebo dozorčí rady nebo revizorem téměř vždy alespoň jedna fyzická osoba. Podobně je tomu u nadačních fondů. (K 1. 1. 2019 tomu tak bylo u 531 nadací z 554 zapsaných a u 1 981 nadačních fondů z 2 014 zapsaných.) V případě fundací by se tedy měl automatický průpis uplatnit opravdu hojně.

V případě ústavu nebo obecně prospěšné společnosti se do evidence automaticky propíše fyzická osoba, která byla v rejstříku ústavů nebo rejstříku obecně prospěšných společností zapsána jako zakladatel, ředitel nebo člen správní nebo dozorčí rady. V tomto případě vycházíme z formálního pojetí skutečného majitele formulovaného v ustanovení § 6 odst. 2. Je-li v některém z výše uvedených postavení právnická osoba, která splnila svou evidenční povinnost, propíše se do evidence automaticky také skutečný majitel této právnické osoby.

I v tomto případě je zapotřebí upozornit, že nebudou-li pomocí průpisu do evidence zapsáni všichni skuteční majitelé (ať už materiální určení dle § 5a odst. 1 a 2, či formální), jsou dotčená fundace, ústav či obecně prospěšná společnost povinny aktivně zajistit zápis chybějících údajů do evidence.

§ 38 [Automatický průpis materiálního skutečného majitele]

(1) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel společnosti s ručením omezeným automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako společník s podílem větším než 25 %, nebo
- b) jako skutečný majitel korporace zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem společnosti s ručením omezeným s podílem větším než 25 %, jsou-li splněny podmínky odstavce 7.

(2) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel akciové společnosti automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako její jediný akcionář, nebo
- b) jako skutečný majitel korporace zapisované do veřejného rejstříku, která je jediným akcionářem akciové společnosti, jsou-li splněny podmínky odstavce 7.

(3) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel veřejné obchodní společnosti, která nemá více než 3 společníky, automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána

- a) v rámci zápisu do obchodního rejstříku jako její společník, nebo
- b) jako skutečný majitel korporace zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem veřejné obchodní společnosti, jsou-li splněny podmínky odstavce 7.

(4) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel spolku, pobočného spolku, zahraničního pobočného spolku, zájmového sdružení právnických osob, mezinárodní nevládní organizace, společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, okresní a regionální komory podle jiného zákona nebo bytového nebo sociálního družstva automaticky propíše fyzická osoba, která byla zapsána v rámci zápisu do veřejného rejstříku jako člen jejich statutárního orgánu nebo osoba v obdobném postavení nebo osoba zastupující právnickou osobu v tomto orgánu.

(5) Do evidence skutečných majitelů se jako skutečný majitel honebního společenstva, politické strany, politického hnutí, církve, náboženské společnosti a ostatních právnických osob podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti automaticky propíše fyzická osoba, která je vedena v registru osob podle zákona upravujícího základní registry (dále jen „registr osob“) jako člen jejich statutárního orgánu nebo fyzická osoba v obdobném postavení nebo osoba zastupující právnickou osobu v tomto orgánu.

(6) Pro účely automatického průpisu podle odstavce 3 se podíly společníků veřejné obchodní společnosti považují za stejně velké.

(7) Pro účely automatického průpisu podle odstavce 1 písm. b), odstavce 2 písm. b) a odstavce 3 písm. b) se za podíl zakládající postavení skutečného majitele považuje

- a) 40% nebo větší podíl v navázaných korporacích, ledaže má někdo stejný nebo větší podíl,
- b) nepřímý podíl ve společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti nebo veřejné obchodní společnosti větší než 25 %, nebo

- c) **40% nebo větší podíl ve společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti nebo veřejné obchodní společnosti a v navázaných korporacích, ledaže má někdo stejný nebo větší podíl, jde-li o skutečného majitele podle § 5.**

I. K § 38 obecně

Komentované ustanovení zavádí strojový přepis údajů o skutečném majiteli z veřejného rejstříku a registru osob. Celá řada právnických osob tak splní svou evidenční povinnost, aniž by musela aktivně činit jakékoli zvláštní kroky.

Evidujícím osobám, na něž dopadá automatický průpis dle § 38, lze doporučit zvýšenou ostražitost. Automaticky propsané fyzické osoby nemusí být materiálními skutečnými majiteli (byť jimi ve většině případů budou). Je potřeba mít na paměti, že automatický průpis nezbavuje evidující osobu povinnosti zkontrolovat, zda průpis proběhl správně, a případně doplnit či nahradit automaticky propsané údaje těmi, které odpovídají skutečnosti. V opačném případě by se evidující osoba vystavovala riziku uplatnění sankcí dle části třetí hlavy VI, resp. části čtvrté zákona. Má se však za to, že evidující osoba, u které se automatický průpis uplatnil, splnila svou evidenční povinnost (srov. blíže výklad k § 9 odst. 2).

Pro aktivaci průpisu dle § 38 není rozhodné, zda byla daná právnická osoba zapsána do příslušného veřejného rejstříku nebo registru osob po nabytí účinnosti zákona o evidenci skutečných majitelů či zda vznikla už dříve. (První) automatický průpis se však uplatní jen tehdy, pokud daná evidující osoba dosud nezajistila zápis skutečného majitele do evidence. Provedla-li evidující osoba zápis svého skutečného majitele svépomocí u soudu či notáře, tzn. sama aktivně podala návrh na zápis skutečného majitele do evidence, ať už v režimu předchozí, či nové právní úpravy, automatický průpis sám od sebe nenastane. Má-li taková evidující osoba zájem, aby i u ní automatický průpis zafungoval, musí o jeho nastavení aktivně požádat soud nebo notáře (srov. blíže výklad k § 41 a § 61). Je důležité pamatovat také na to, že jakýkoli manuální zásah do evidence vylučuje automatický průpis. Jinými slovy, pokud má evidující osoba nastaven automatický průpis a následně se obrátí na soud či notáře s návrhem, resp. žádostí o změnu údajů v evidenci, s automatickým průpisem už v budoucnu nemůže počítat, ledaže by o jeho nastavení znovu požádala.

Automatický průpis dopadá na společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti s jediným akcionářem a veřejné obchodní společnosti. Dále dopadá na spolky a pobočné spolky (včetně zahraničních pobočných spolků), zájmová

sdužení právnických osob, mezinárodní nevládní organizace, společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, okresní a regionální komory nebo bytová či sociální družstva. K 3. 3. 2020 bylo do obchodního rejstříku zapsáno 491 749 společností s ručením omezeným, z nichž 322 695 mělo jediného společníka. Ke stejnému dni bylo do obchodního rejstříku zapsáno 26 728 akciových společností, z nichž 10 816 mělo jediného akcionáře (údaje zjištěny z odpovědi Ministerstva spravedlnosti České republiky, oddělení styku s veřejností, sekce státního tajemníka, ze dne 19. 3. 2021, čj. MSP-278/2021-OSV-OSV). Připočteme-li k výše zmíněným společnostem s ručením omezeným i ty, jež mají více společníků s podílem větším než 25 %, můžeme bezpečně uzavřít, že automatický průpis se dotkne opravdu velkého množství obchodních korporací.

Automatický průpis se naopak neuplatní u akciových společností majících dva či více akcionářů. Vlastnická struktura těchto akciových společností se do obchodního rejstříku nezapisuje a informační systém proto nemá údaje odkud přepsat.

Vzhledem k tomu, že novela rozšířila okruh evidujících osob, které byly do 1. 10. 2022 z evidenční povinnosti vyňaty, rozšiřuje se také použití automatického průpisu. Nově průpis dopadá také honební společenstva, politické strany, politická hnutí a církve, náboženské společnosti a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti. U těchto subjektů informační systém nepřijímá data z veřejného rejstříku ve smyslu zákona o veřejných rejstřících, ale z registru osob ve smyslu zákona č. 111/2019 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

Stejně jako je tomu v případě ustanovení § 37, má být automatický průpis aplikován i v situacích, kdy je pozice skutečného majitele založena nepřímou. Pravidlo je vyjádřeno v písm. b) prvních třech odstavců komentovaného ustanovení. Je-li společníkem, resp. akcionářem (odst. 1 a 2) nebo společníkem veřejné obchodní společnosti (odst. 3) právnická osoba, propíše se do evidence automaticky také skutečný majitel této právnické osoby (bez ohledu na to, zda tato právnická osoba zajistila zápis svého skutečného majitele aktivně či zda byl její skutečný majitel do evidence také automaticky propisán). Vždy však musí být splněny podmínky odst. 7, neboť zákon o evidenci skutečných majitelů podmiňuje průpis uplatněním pravidel pro výpočet nepřímého podílu. Zákon vychází z toho, že skutečný majitel dané právnické osoby je zároveň zprostředkovaně též skutečným majitelem právnické osoby, jejíž skutečný majitel se aktuálně zapisuje. Automatický průpis do nižších stupňů struktury vztahu není omezen počtem mezičlánků ve vlastnickém řetězci. Pro praxi to znamená,

že by mělo postačit zapsat skutečného majitele právnické osoby na vrcholu vlastnické struktury a údaje by se měly automaticky propstat do všech nižších stupňů (je-li nepřímý podíl skutečného majitele i po výpočtu dle § 38 odst. 7 dostatečně velký). Ne vždy k tomu však musí dojít, ať už chybou informačního systému, nebo proto, že některá z právnických osob v řetězci již dříve aktivně zajistila zápis údajů o svém skutečném majiteli a dosud nepožádala o nastavení automatického průpisu.

V praxi jsme se zejména krátce po účinnosti zákona potýkaly s technickými problémy informačního systému, kdy k automatickému průpisu nedocházelo tam, kde k němu dojít mělo. Nelze vyloučit, že něco takového nastane i v budoucnu (byť asi ne v tak velké míře). V takových případech je vhodné se s nastalým problémem obrátit na technickou podporu ministerstva na e-mailové adrese issm@msp.justice.cz. Podpora funguje v pracovních dnech vždy od 8:00 do 17:00 hod. Pokud má evidující osoba za to, že k průpisu nedošlo pouze vlivem technické chyby, není praktické obracet se rovnou na soud či notáře. Podaří-li se nastalý problém s automatickým průpisem vyřešit přes technickou podporu, nebude nutné hradit soudu či notáři poplatek za zápis do evidence. Dále je potřeba počítat s tím, že zásahem do evidence ze strany soudu nebo notáře dojde k přerušení automatického průpisu (který vlivem technické chyby sice nenastal, ale nastat měl). Pokud by se evidující osoba aktivně obrátila na soud nebo notáře a zároveň měla zájem o to, aby se údaje do evidence v budoucnu propisovaly automaticky, musela by soud nebo notáře aktivně požádat o nastavení automatického průpisu.

Pokud se mají údaje o skutečném vlastnictví mateřské právnické osoby propstat také ke všem dceřiným právnickým osobám (postaveným níže ve vlastnickém řetězci), je důležité zamyslet se nad otázkou, zda se skutečně propíšíou všechny povinně zapisované údaje v rozsahu vymezeném v § 13. Poněkud nešikovně se tuto důležitou informaci nedozvíme ze zvláštní úpravy automatického průpisu (§ 37 a násl.), ale musíme vyjít z návěti samotného § 13. Ten počítá s tím, že se údaje v rozsahu písm. a) až l) do evidence zapíšíou (v důsledku aktivního jednání evidující osoby, která o zápis požádá soud či notáře) nebo automaticky propíšíou (pomocí informačního systému, bez nutnosti aktivně jednat). Autorky tohoto komentáře v praxi ověřily, že se automaticky propíšíou všechny zákonem požadované údaje, včetně údajů o vlastnické struktuře evidující osoby. Jinými slovy, pokud mateřská právnická osoba předloží soudu či notáři všechny potřebné informace a dokumenty, včetně popisu struktury vztahů, dceřiná právnická osoba již nic dokládat nemusí. Toto pravidlo se uplatní ve všech situacích podle písmen b) v ustanoveních § 37 odst. 1 až 5 a § 38

odst. 1 až 3. I zde platí, že některé automaticky propsané údaje (včetně zmiňovaného popisu vlastnické struktury) nebudou přístupné veřejnosti. K úplnému výpisu z evidence má přístup jen omezený počet subjektů (srov. výklad k § 16).

Do evidence se automaticky propíše také údaj o dni, od kterého je daná fyzická osoba skutečným majitelem. Informační systém přitom vychází z data, které je v dotčeném rejstříku evidováno jako den zápisu rozhodné skutečnosti, tedy např. den, k němuž byl do obchodního rejstříku zapsán nový majoritní společník společnosti s ručením omezeným. Jsme si velmi dobře vědomy, že takové datum nemusí (a v drtivé většině případů ani nebude) odpovídat okamžiku vzniku postavení skutečného majitele. V poměrech výše uvedeného příkladu by jako den, od kterého se daný společník stal skutečným majitelem, mělo být správně uvedeno datum podpisu smlouvy o převodu podílu, resp. den, kdy byla taková smlouva předložena společnosti. Je logické, že tento okamžik informační systém podchytit nedokáže. Zákonodárce proto novelou zavedl nový § 40 odst. 2, který postavil najisto, že takto propsaný údaj nezpůsobuje nesrovnalost ani porušení evidenční povinnosti podle § 9 odst. 1. I důvodová zpráva k novele dovozuje, že zápis do příslušného registru zpravidla nastane v řádu několika málo dnů po vzniku rozhodné skutečnosti. Dovozování jakýchkoli negativních následků této nesrovnalosti by popíralo celý systém (jinak užitečných) automatických průpisů. Výše popsané pravidlo se uplatní i zpětně, tj. i ve vztahu k automatickým průpisům, které systém provedl před přijetím novely.

II. Průpis přímého skutečného majitele společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti (k odst. 1 a 2, písm. a)

Je-li do obchodního rejstříku zapsán jediný společník, který je fyzickou osobou, systém jej vyhodnotí jako skutečného majitele na základě vlastnictví 100% podílu a jeho údaje přepíše do evidence. Při automatickém průpisu přímého skutečného majitele čerpá informační systém z dat evidovaných v obchodním rejstříku. Nově zakládané společnosti s ručením omezeným si tak s novou právní úpravou nemusí dělat starosti, neboť jim odpadá jakákoli administrativa či náklady spojené s evidenční povinností. Jak akcentuje důvodová zpráva, velká část společností s ručením omezeným je již dnes zcela transparentní, jelikož jejich vlastnická struktura je buďto velmi jednoduchá, nebo vůbec neexistuje (společníkem či společníky jsou přímo skuteční majitelé). Je-li společníků více, systém sám rozpozná, který z nich vlastní větší než 25% podíl, a všechny takové fyzické osoby přepíše do evidence.

Dle příručky MS je systém dokonce schopen pro účely průpisu sečíst více podílů jednoho společníka. Nebude však logicky schopen rozpoznat, jaká práva jsou s podílem spojena (není technicky možné zohledňovat případné speciální druhy podílů). Není-li velikost podílu v obchodním rejstříku zapsána, k průpisu nedojde. Průpisu může bránit také nestandardní vyjádření velikosti podílu (systém umí číst pouze zlomky a procenta).

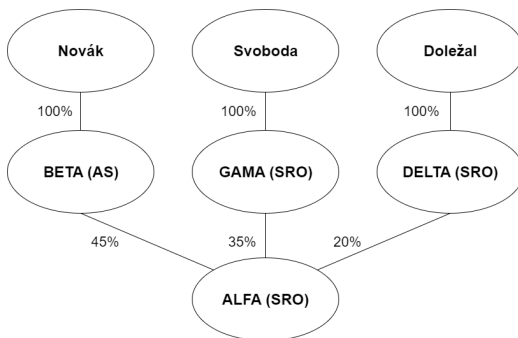
Do evidence by se měl propsat také údaj o povaze postavení skutečného majitele a údaj o tom, na čem je toto postavení založeno. V případě společnosti s ručením omezeným bude postavení skutečného majitele většinou založeno přímým nebo nepřímým podílem nebo na tom, že společník uplatňuje rozhodující vliv vůči relevantnímu společníkovi (s více jak 25% podílem). Informační systém není schopen rozpoznat jednání ve shodě podle § 78 z. o. k., jelikož nejde o informace zapisované do obchodního rejstříku. Pokud existuje společník, který sice nevlastní dostatečně velký podíl, ale jedná s automaticky propsaným společníkem ve shodě, je evidující osoba povinna aktivně zajistit zápis takového společníka do evidence.

Jak uvedeno výše, automatický průpis se vztahuje také na akciové společnosti s jediným akcionářem, neboť údaje o něm jsou povinně zapisovány údajem dle § 48 odst. písm. k) zák. o veř. rejstřících. Je-li jediným akcionářem fyzická osoba, lze s vysokou mírou pravděpodobnosti předpokládat, že se jedná o materiálního skutečného majitele. Do evidence bude automaticky propsáno, že jediný akcionář je skutečným majitelem na základě přímého vlastnictví 100% podílu ve společnosti.

III. Průpis nepřímého skutečného majitele společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti [k odst. 1 a 2, písm. b)]

Zákon o evidenci skutečných majitelů počítá s tím, že předmětem průpisu jsou také skuteční majitelé, jejichž pozice je založena nepřímo. Při automatickém průpisu nepřímého skutečného majitele čerpá informační systém z dat v evidenci. Informační systém vždy sám vyhodnotí, zda společník či jediný akcionář, kterým je právnická osoba se sídlem na území České republiky, má v evidenci zapsaného (či automaticky propsaného) skutečného majitele. Je-li pozice takového skutečného majitele založena vlastnictvím podílu, systém sám propočítá, zda je zprostředkovaný podíl natolik velký, aby založil skutečné vlastnictví i u dceřiné společnosti (srov. blíže výklad k odst. 7). Výše popsaný mechanismus se uplatní jen tehdy, bude-li možné vyčíst přesnou výši jednotlivých podílů a (i) žádná z zprostředkujících osob angažovaná ve struktuře vztahů

sama aktivně nezajistila zápis svého skutečného majitele nebo (ii) již došlo k zápisu skutečného majitele v rámci dalších osob ve struktuře, přičemž tyto zápisy odpovídají pravidlům, s nimiž pracuje automatický průpis. Výše uvedené lze ilustrovat na příkladu:

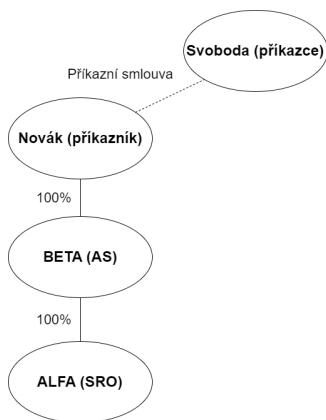

Příklad:

Evidující osoba, společnost ALFA, má tři společníky, společnost BETA, jež vlastní 45% podíl, a společnost GAMA, jež vlastní 35% podíl, a společnost DELTA, jež vlastní 20% podíl. Společnost BETA je ze 100 % vlastněna panem Novákem, společnost GAMA je ze 100 % vlastněna panem Svobodou a společnost DELTA je ze 100 % vlastněna panem Doležalem. Společnosti BETA, GAMA ani DELTA nezajistily k datu účinnosti zákona o evidenci skutečných majitelů, tj. k 1. 6. 2021, zápis skutečného majitele. Z tohoto důvodu se do evidence propíše:

- pan Novák jako skutečný majitel společnosti BETA s přímým podílem o velikosti 100 % **a zároveň** jako skutečný majitel (dceřiné) společnosti ALFA s nepřímým podílem o velikosti 45 %;
- pan Svoboda jako skutečný majitel společnosti GAMA s přímým podílem o velikosti 100 % **a zároveň** jako skutečný majitel (dceřiné) společnosti ALFA s nepřímým podílem o velikosti 35 %; a
- pan Doležal jako skutečný majitel společnosti DELTA s přímým podílem o velikosti 100 %. Ve vztahu k (dceřiné) společnosti ALFA se pan Doležal nepropíše vůbec, neboť podíl společnosti DELTA ve společnosti ALFA dosahuje pouze 20 %.

Automatický průpis se uplatní i v situacích, kdy je pozice nepřímého skutečného majitele založena jinak než podílem (např. v důsledku akcionářské dohody, příkazní smlouvy apod.). Společník či akcionář (mateřská společnost), jež má skutečného majitele, jehož pozice je založena jinak než podílem, musí vždy aktivně zajistit zápis takového skutečného majitele do evidence. Nic však nebrání tomu, aby se tento skutečný majitel automaticky propsal k dceřiným společnostem. Ve výše popsaném případě se systém zaměří na ty společníky či akcionáře, kteří v evidující osobě vlastní větší než 25% podíl. Údaj o povaze, jež zakládá postavení skutečného majitele, se bude odvíjet od zápisu v evidenci právě u onoho společníka či akcionáře. Výše uvedené lze ilustrovat na příkladu:

Příklad:

Evidující osoba, společnost ALFA, má jediného společníka, společnost BETA, jež vlastní 100% podíl. Jediným akcionářem společnosti BETA je pan Novák. Na základě příkazní smlouvy uzavřené mezi panem Novákem jako příkazníkem a panem Svobodou jako příkazcem předává pan Novák veškerý svůj zisk ze společnosti BETA panu Svobodovi a rozhoduje jako jediný akcionář v působnosti valné hromady společnosti BETA dle pokynů pana Svobody. Z tohoto důvodu nechala společnost BETA do evidence správně zapsat nikoliv pana Nováka, ale pana Svobodu jako skutečného majitele, jehož pozice je založena jinak než podílem (příkazní smlouvou).

Společnost ALFA zatím nezajistila zápis žádného skutečného majitele. Do evidence se proto automaticky propíše zápis uvedený v evidenci u společnosti BETA, tzn. pan Svoboda jako nepřímý skutečný majitel, jehož pozice je založena jinak než podílem (příkazní smlouvou).

Kromě materiálních skutečných majitelů se propisují také náhradní skuteční majitelé. Pokud mateřská právnická osoba se sídlem na území České republiky zapíše do evidence svého skutečného majitele na základě § 5 (ať už aktivně nebo za využití průpisu dle § 41 odst. 3), propíše se tento skutečný majitel i k dceřiné společnosti s ručením omezeným, jestliže v ní tato mateřská právnická osoba vlastní minimálně 40% podíl (a současně žádná jiná osoba nevlastní stejný nebo vyšší podíl), případně k akciové společnosti, jíž je tato mateřská právnická osoba jediným akcionářem (srov. blíže výklad k odst. 7).

Je-li společníkem společnosti s ručením omezeným či jediným akcionářem akciové společnosti právnická osoba, u níž došlo k automatickému průpisu dle § 37 (formální skuteční majitelé), automatický průpis se na dotčenou společnost s ručením omezeným či akciovou společnost neuplatní. U těchto obchodních korporací totiž nemá docházet k průpisu osob ve formálních pozicích [společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti jsou mimo rámec ustanovení § 6, naopak je na ně potřeba aplikovat pravidla formulovaná v ustanoveních § 2 písm. c) a § 4 a § 5]. Z tohoto důvodu novela zpřesnila znění pod písm. b) § 38 odst. 1 a 2, neboť pravidlo má z povahy věci mířit pouze na korporace (nikoliv obecně právnické osoby, jak tomu bylo před novelou). Pouze na korporace lze smysluplně uplatnit pravidlo o výpočtu nepřímého podílu dle § 38 odst. 7. Stejně pravidlo se uplatní i u veřejných obchodních společností.

IV. Průpis skutečného majitele veřejné obchodní společnosti (k odst. 3)

Novela rozšířila použití automatických průpisů také na veřejné obchodní společnosti, a to i přesto, že z obchodního rejstříku nelze zjistit výši podílů jednotlivých společníků. Zavedením průpisu reaguje zákonodárce na skutečnost, že do 1. 10. 2022 splnila svou evidenční povinnost jen malá část veřejných obchodních společností (dle důvodové zprávy k novele mělo k datu 14. 4. 2022 zapsáno skutečného majitele pouze 711 subjektů z celkem 5 684). Důvodem bude s největší pravděpodobností neznalost právní úpravy, nikoliv snaha skrýt svou vlastnickou strukturu. Vzhledem k tomu, že vlastnická struktura

veřejných obchodních společností je často velmi jednoduchá a v čase se příliš nemění, měl by automatický průpis dopomoci velké části z nich k řádnému splnění evidenční povinnosti.

Automatický průpis se uplatní pouze na veřejné obchodní společnosti s maximálně třemi společníky. Dle pravidla formulovaného v odst. 6 se podíly všech společníků považují za stejně velké. Pro pozici skutečného majitele na základě podílu je zapotřebí překročit hranici 25 %. Automatický průpis se proto uplatní pouze na veřejné obchodní společnosti s dvěma nebo třemi společníky.

Do evidence bude propsána fyzická osoba, která byla do obchodního rejstříku zapsána jako společník veřejné obchodní společnosti (není-li jich více než tři) nebo jako skutečný majitel korporace zapisované do veřejného rejstříku, která je společníkem dané veřejné obchodní společnosti (není-li jich více než tři) a za předpokladu, že prostředkující podíly jsou dostatečně velké.

Do evidence bude propsáno, že pozice je založena na přímém nebo nepřímém podílu (50 % nebo 1/3). Bude-li společníkem veřejné obchodní společnosti jiná korporace, vypočte systém velikost nepřímého podílu v souladu s pravidly formulovanými v odst. 7.

V. Průpis skutečného majitele „neobchodní“ korporace a bytového a sociálního družstva (k odst. 4)

Dalšími subjekty, na něž dopadne automatický průpis, jsou spolky a pobočné spolky (včetně zahraničních pobočných spolků), zájmová sdružení právnických osob, mezinárodní nevládní organizace a bytová a sociální družstva. Novela rozšířila použití automatického průpisu také na další subjekty dříve vyňaté z působnosti zákona o evidenci skutečných majitelů, a to společenství vlastníků jednotek, odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a okresní a regionální komory. Důvodová zpráva zdůrazňuje, že ačkoliv nejsou tyto entity z hlediska praní špinavých peněz a financování terorismu tolik rizikové, nemusí být vždy transparentní (jejich členy či členy jejich statutárního orgánu mohou být další právnické osoby apod.). Proto je zákonodárce nezařadil mezi právnické osoby vyjmenované v ustanovení § 7, které nemají žádného skutečného majitele.

Pro právnické osoby vymezené v odst. 4 komentovaného ustanovení je typické, že neslouží k podnikání a neumožňují přerozdělování zisku. Smyslem tedy je nalézt fyzickou osobu, která v dané právnické osobě může uplatňovat rozhodující vliv. Úprava navazuje na vyvratitelnou právní domněnku formulovanou v ustanovení § 4 odst. 5, dle které v těchto korporacích uplatňuje

rozhodující vliv každá fyzická osoba, která je členem jejich statutárního orgánu nebo osobou v obdobném postavení nebo osobou zastupující právnickou osobu v tomto orgánu. U vymezených právních forem se proto zavádí pravidlo průpisu člena statutárního orgánu (je-li fyzickou osobou) nebo osoby v obdobném postavení, příp. průpisu zástupce právnické osoby, která je členem statutárního orgánu. Propsán tak bude vždy přímý skutečný majitel, jehož pozice je založena členstvím ve statutárním orgánu (resp. zastupováním člena statutárního orgánu).

Dojde-li k průpisu, má se za to, že evidující osoba svoji povinnost zápisu ve vztahu k členům statutárního orgánu splnila (§ 9 odst. 2). Automatický průpis je nicméně třeba zkontrolovat a případně upravit nebo doplnit. Průpis je založený na vyvratitelné právní domněnce, že členové statutárního orgánu dotčené (neobchodní) korporace či bytového a sociálního družstva uplatňují rozhodující vliv tak, jak je vymezen v ustanovení § 4 odst. 2. Jinak řečeno, členové statutárního orgánu mohou na základě vlastního uvážení přímo nebo nepřímou dosáhnout toho, že rozhodování nejvyššího orgánu korporace odpovídá jejich vůli, resp. pro obchodní korporace rovněž, že se nejedná o ovládací osoby podle zákona o obchodních korporacích. Pokud by členové statutárního orgánu tyto předpoklady nespĺňovali, resp. pokud by vedle nich existovali ještě nějací další nezapsaní skuteční majitelé, má evidující osoba povinnost zasadit se o změnu, resp. doplnění zápisu v evidenci. Za tímto účelem pro osoby, které byly novelou vyňaty z režimu ustanovení § 7, stanoví bod 3 přechodných ustanovení přechodné období v délce 6 měsíců, během kterého mají tyto nově evidující osoby zajistit správnost svého zápisu v evidenci, resp. doplnit či opravit provedený automatický průpis k 1. 10. 2022.

VI. Průpis skutečného majitele honebních společenstev, politických stran a hnutí, církví aj. (k odst. 5)

Ustanovení bylo zavedeno novelou v návaznosti na zrušení některých výjimek z působnosti zákona o evidenci skutečných majitelů. Nově se má automatický průpis použít také na honební společenstva, politické strany, politická hnutí, církve, náboženské společnosti a ostatní právnické osoby podle zákona upravujícího církev a náboženské společnosti, které až do 1. 10. 2022 evidenční povinnost neměly. Průpis funguje v podstatě stejně jako u spolků aj., a to v tom smyslu, že jako skutečný majitel se propisuje fyzická osoba v postavení člena statutárního orgánu nebo v obdobném postavení, resp. osoba zastupující právnickou osobu v tomto orgánu (srov bližší výklad k odst. 4 komentovaného ustanovení).

Zatímco automatický průpis dle odst. 4 je propojen s veřejnými rejstříky dle zákona o veřejných rejstřících, v případě subjektů vyjmenovaných v odst. 5 čerpá informační systém data z registru osob ve smyslu zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Propojení se základními registry ostatně předvídá i ustanovení § 2 písm. k), které vymezuje pojem automatického průpisu. Dle zákona o základních registrech se u každé právnické osoby vedou mj. údaje o členech jejího statutárního orgánu, jakož i o osobě v obdobném postavení nebo osobě zastupující právnickou osobu v tomto orgánu [§ 26 odst. 2 písm. i) až n) zák. č. 111/2009 Sb., o základních registrech]. Tyto údaje se propíší do evidence. Důvodem, proč se nepřepisují údaje přímo z rejstříku honebních společností, rejstříku politických stran a hnutí nebo rejstříku náboženských společností a dalších právnických osob, je to, že tyto rejstříky nejsou informačním systémem veřejné správy. Napojit na ně automatický průpis by bylo technicky velmi složité.

Nebude-li možné získat ze základního registru veškeré potřebné údaje, bude evidující osoba povinna zápis doplnit prostřednictvím návrhu k soudu nebo žádosti adresované notáři. Většinou však budou propisovány fyzické osoby, které jsou současně vedeny v registru obyvatel, takže potřeba zajišťovat zápisy manuálně vznikne pouze výjimečně.

VII. Fikce velikosti podílu ve veřejné obchodní společnosti (k odst. 6)

Vzhledem k tomu, že ze zápisu v obchodním rejstříku nelze seznat výši podílu jednotlivých společníků veřejné obchodní společnosti, zavádí novela pro účely automatického průpisu právní fikci, dle které se podíly všech společníků považují za stejně velké. Bez této fikce by nebylo možné průpis u veřejné obchodní společnosti aplikovat.

Pro pozici skutečného majitele je obecně potřeba překročit hranici pro velikost podílu ve výši 25 %. Automatický průpis tak přichází v úvahu pouze u těch veřejných obchodních společností, které mají dva nebo tři společníky se stejně velkými podíly (polovičními či třetinovými).

VIII. Pravidlo pro výpočet nepřímého podílu (k odst. 7)

Novelou zavedený odst. 7 stanoví pravidla pro výpočet nepřímého podílu zakládajícího postavení skutečného majitele ve společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a veřejné obchodní společnosti. Na základě tohoto

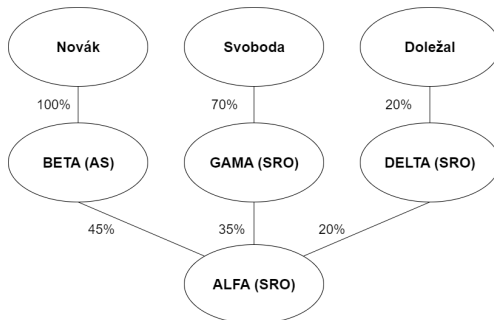
ustanovení informační systém automaticky vyhodnotí, zda navázané (prostředkující) podíly jsou natolik velké, aby založily pozici nepřímého skutečného majitele v posuzované evidující osobě. Komentované ustanovení je založeno na předpokladu, že podíl zapsaný v obchodním rejstříku je základní a zahrnuje v sobě jak podíl na zisku, tak podíl na hlasovacích právech, a samozřejmě také na předpokladu, že je podíl v obchodním rejstříku srozumitelně vyjádřen. Existuje-li např. v dohodě společníků zvláštní úprava, nebudou propsané údaje odpovídat skutečnosti.

Je-li pozice skutečného majitele založena podílem, systém automaticky propočítává, zda je případný prostředkovaný podíl natolik velký, aby byla zachována pozice skutečného majitele i ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti nebo veřejné obchodní společnosti postavené níže ve struktuře vztahů.

Písmeno a) reflektuje pravidlo formulované v ustanovení § 4 odst. 1 písm. c). Záměrně se hovoří o podílu v navázaných korporacích, tj. v těch, které jsou propojené v rámci struktury vztahů, resp. navázané v rámci řetězení. Systém zkoumá, kdo ovládá společníka, který v posuzované evidující osobě vlastní větší než 25% podíl, příp. kdo ovládá jediného akcionáře posuzované evidující osoby. Pracuje se se základní domněnkou ovládní podle § 75 odst. 2 z. o. k., tzn. systém hledá 40% nebo větší podíl v této navázané korporaci.

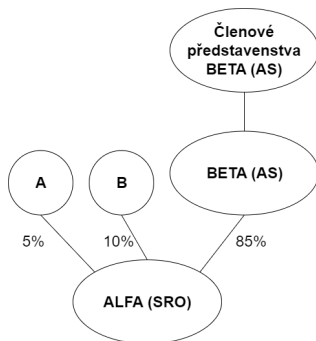
Písmeno b) reflektuje pravidlo ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) a b). Informační systém propočítává, zda má někdo nepřímý podíl v posuzované evidující osobě, resp. v jaké výši. Toto nastavení fungovalo i před novelou. Daná fyzická osoba bude propsána do evidence, je-li její podíl v posuzované společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti nebo veřejné obchodní společnosti větší než 25 %.

Písmeno c) pamatuje na průpis náhradního skutečného majitele určeného dle pravidel ustanovení § 5 odst. 3. Rozdíl oproti výpočtu dle § 38 odst. 7 písm. a) je ten, že systém už v případě přímého podílu (tzn. první navázané korporace) zkoumá, zda je naplněna domněnka ovládní dle § 75 odst. 2 z. o. k. To znamená, aby mohl systém přepsat náhradního skutečného majitele od mateřské společnosti, musí mít tato mateřská společnost v posuzované evidující osobě 40% nebo vyšší podíl, aniž má někdo stejný nebo větší podíl (a obdobně v případných dalších navázaných korporacích).

Příklad [průpis dle § 38 odst. 7 písm. a) a b)]:

Evidující osoba, společnost ALFA, má tři společníky, společnost BETA, jež vlastní 45% podíl, společnost GAMA, jež vlastní 35% podíl, a společnost DELTA, jež vlastní 20% podíl. Společnost BETA je ze 100 % vlastněna panem Novákem, společnost GAMA je ze 70 % vlastněna panem Svobodou a společnost DELTA je z 20 % vlastněna panem Doležalem. Do evidence skutečných majitelů se ke společnosti ALFA propíše:

- pan Novák jako nepřímý skutečný majitel podle § 4 s nepřímým podílem o velikosti 45 % [výpočet podle § 38 odst. 7 písm. b)];
- pan Svoboda jako nepřímý skutečný majitel podle § 4 s nepřímým podílem o velikosti 35 % [výpočet podle § 38 odst. 7 písm. a)]; vzhledem k tomu, že společnost GAMA vlastní ve společnosti ALFA větší než 25% podíl, hledá systém tu fyzickou osobu, která ovládá společnost GAMA; vzhledem k tomu, že pan Svoboda má ve společnosti GAMA 70 %, naplní domněnku ovládnutí podle § 75 odst. 2 z. o. k. (má více než 40 % a nikdo jiný nemá více); do evidence se u pana Svobody propíše údaj o velikosti podílu, který společnost GAMA vlastní ve společnosti ALFA;
- pan Doležal se ke společnosti ALFA nepropíše, neboť nevlastní dostatečně velký podíl na to, aby se kvalifikoval jako nepřímý skutečný majitel ve smyslu § 4 (ve společnosti ALFA nepřímo vlastní jen 4 %, společnost DELTA není větším než ¼ společníkem společnosti ALFA a ani kdyby byla, tak by se pan Doležal nepropsal, protože společnost DELTA neovládá).

Příklad [průpis dle § 38 odst. 7 písm. c)]:

Evidující osoba, společnost ALFA, má tři společníky, fyzickou osobu A, jež vlastní 5% podíl, fyzickou osobu B, jež vlastní 10% podíl, a společnost BETA, jež vlastní 85% podíl. Společnost BETA má roztržštěnou akcionářskou strukturu (nemá žádného materiálního skutečného majitele ve smyslu § 4), a proto nechala v souladu s ustanovením § 5 zapsat své členy představenstva. Do evidence skutečných majitelů se ke společnosti ALFA propíší:

- členové představenstva společnosti BETA jako nepřímí skuteční majitelé podle § 5 [výpočet podle § 38 odst. 7 písm. c)]; systém rozpozná, že společnost BETA vlastní ve společnosti ALFA 85% podíl, čím naplní domněnku ovládní podle § 75 odst. 2 z. o. k. (má více než 40 % a nikdo jiný nemá více); systém z tohoto důvodu přepíše náhradní skutečné majitele společnosti BETA také ke společnosti ALFA;
- fyzická osoba A ani fyzická osoba B do evidence přepsány nebudou, neboť nemají dostatečně velký podíl na to, aby se kvalifikovali jako skuteční majitelé.

§ 39 [Automatický výmaz údajů o skutečném majiteli]

Zanikne-li právnická osoba zapisovaná do veřejného rejstříku nebo registru osob nebo právní uspořádání zapisované do evidence svěřenských fondů, automaticky se u nich propíše výmaz platných údajů bez náhrady.